

Enmig del silenci mediàtic

TAÜTS DE 50 CENTÍMETRES: L'ALTRA CARA DELS NEGOCIS A COLÒMBIA

Azalea Robles

19/04/2010

www.rebellion.org

- “Juliette Varela en qualitat de filla rep a Rogelio Enrique Varela”.

Juliette Varela s'avança i un funcionari li entrega una petita caixeta... un taüt miniatura.

- “La senyora Armas en qualitat d'esposa, rep a Tomás Enrique Armas Días...”

Una senyora, velleta, obre l'ataudet de 50 centímetres que li ha estat entregat, i toca, plapa; les restes d'una calavera, un os de la cama, una mà...

- “El senyor Reinaldo Morales, en qualitat de germà, rep les restes d'Agustín Morales Niño...”

Es tracta d'una entrega de restes òssies de desapareguts assassinats per l'Estratègia Paramilitar de l'Estat colombià, en una cerimònia de poca cobertura mediàtica, al departament del Magdalena, regió caribenya de Colòmbia.

- “Elvia Milena Sánchez en qualitat de germana rep a José Fabio Sánchez i a José Ismael Sánchez”

I aquestes són les frases que pronuncia una funcionària de l'Estat colombià, una rere altra, en una cerimònia sota una carpa. L'Estat fa entrega de restes de desapareguts: els familiars reben un petit taüt i la funcionària continua enumerant noms... En pocs minuts l'Estat pretén saldar les llargues setmanes, mesos i fins a anys de sofriment i tortura causats per la voracitat terratinent i l'Estratègia Paramilitar implementada pel propi Estat. Ha de ser una cerimònia breu, de baix perfil mediàtic, passar desapercebuda, perquè en definitiva els que s'han beneficiat de les massacres segueixen sent propietaris, i segueixen massacrant...

Fosses comunes, l'estratègia estatal del paramilitarisme i l'extradició de la veritat

La quantitat de fosses comunes a Colòmbia és esfereïdora. Les seves coordenades han estat obtingudes gràcies a les denúncies de familiars de desapareguts, a filtracions putrefactes a les aigües de beure (el cas de la fossa de la Macarena), i després de les audiències a paramilitars, que, acollint-se a la “Llei de Justícia i Pau”, confessen els seus crims i donen coordenades de fosses i altres detalls del seu rol com a eina de guerra bruta de l'Estat (1).

Aquesta Llei fixa una pena màxima de vuit anys de presó pels paramilitars que confessin

els seus crims.

La llei de “Justícia i Pau” va ser dissenyada pel president Uribe (2) perquè els seus paramilitars aconseguissin impunitat, o condemnes raquítiques en comparació amb la crueltat i amplitud dels seus crims: és així com centenars de capos paramilitars, autors de milers d'assassinats, han aconseguit lliurar-se quasi per complet de la presó, a canvi d'expressar “penediment”, que complementen amb algunes coordenades de fosses.

Però les grans fortunes, nacionals o de multinacionals, que han acumulat encara més capital gràcies a aquestes massacres, segueixen intocades. De fet, l'Estat Colombià s'ha afanyat a truncar les declaracions dels caps paramilitars, extraditant-los a Estats Units per evitar que donessin masses cognoms d'oligarques, polítics, gerents de multinacionals, generals, tots ells creadors i finançadors de l'Estratègia paramilitar de l'horror. En el cas dels paramilitars Mancuso (3), Hebert Veloza (4), Carlos Mario Jiménez Naranjo (Macaco), Rodrigo Tovar Pupo (Jorge 40) i Diego Fernando Murillo Bejarano (Don Berna), per exemple, seran jutjats a Estats Units per narcotràfic, i no podran ser jutjats per crims de Lesa Humanitat a Colòmbia.

Al treure a aquests assassins de Colòmbia, moltes víctimes es queden sense conèixer el destí dels seus desapareguts, doncs en una primera audiència, aquests caps paramilitars solen donar només una que altra coordenada de fosses. I el més important ha quedat sense aclarir del tot, truncat per l'extradició: l'Estat busca evitar a tota costa que es filtrin els noms dels autors intel·lectuals dels crims.

El paramilitar Hebert Veloza, àlies HH va declarar: “Calculo que els meus dos grups van assassinar a tres mil persones o més. Molts d'ells eren tirats al (riu) Cauca”.

Després de quasi dos anys de l'extradició de varis ex caps paramilitars de Colòmbia, l'estructura paramilitar segueix activa i preparant massacres amb ínfules renovades. Els autors intel·lectuals (multinacionals, oligarques i polítics) han dissenyat bé la seva impunitat, i la forma de continuar amb el seu horror, donant-li una capa de pintura a l'aparença de legalitat del seu instrument: l'Estat colombià.

La capa de pintura, però, no arriba a tancar el que alguns ja anomenen la “Motoserracràcia”; però és un agafador a nivell internacional per tancar els ulls davant la barbàrie i deixar al seu lloc a un estat molt útil als interessos de les transnacionals d'EUA i la UE.

L'extradició d'alguns dels autors materials de milers de massacres, preserva la impunitat i l'estatus quo. Mentrestant les víctimes tracten d'endevinar on han enterrat o desaparegut als seus familiars.

Existeix la possibilitat, estipulada per la Llei de “Justícia i Pau”, de que les víctimes qüestionin directament als seus victimaris, però aquesta llei és molt cínica, doncs no va contemplar un acord per escrit que determinés la cooperació judicial entre Colòmbia i EUA. I els centenars de milers de familiars, milions de camperols que sobreviuen com a desplaçats als cinturons de misèria de les ciutats (doncs les seves terres estan en mans de multinacionals o terratinents oligarques), difícilment arribaran a Estats Units. Això sí, l'Estat colombià s'ha “cobert” amb això davant la Cort Penal: fan les regles a la seva mesura.

30.470 assassinats confessats pels paramilitars: fent viables els “negocis”

El dimarts 16 de febrer de 2010 la unitat de “Justícia i Pau” de la Fiscalia colombiana va donar a conèixer un informe en el qual es revela que uns 4.112 paramilitars de les AUC asseguren haver perpetrat 30.470 assassinats en uns 15 anys (des de mitjans dels vuitanta fins la seva “desmobilització” al 2003-2006). La Fiscalia va rebre declaracions dels paramilitars que a més exposen a més de 1.085 massacres, 1.437 reclutaments de menors; 2.520 desaparicions forçades, 2.326 desplaçaments forçats i 1.642 extorsions, a més de 1.033 segrestos (5).

Aquest informe per suposat no pren en consideració les massacres perpetrades després del gran teatre de la “desmobilització” orquestrat pel principal promotor del paramilitarisme (l'Estat). Ja sabem que tal “desmobilització” fou falsa, per la quantitat de massacres perpetrades des de 2003 fins avui per grups paramilitars l'única diferència dels quals són els noms (ara s'anomenen Àguiles Negres, Los Rastrojos, etc...). És reciclatge amb canvi de nom, i una gran operació de propaganda mediàtica per l'Estat; però el genocidi continua.

Quan el govern parla de “diàlegs” amb els paramilitars en ares de la seva “desmobilització”, les víctimes qualifiquen aquests “diàlegs” de “monòlegs”, al ser el paramilitarisme una estratègia del propi Estat. Estratègia que avui en dia segueix operant: amb noms nous segueixen viabilitzant els negocis mitjançant massacres i injecció de terror.

El paramilitar Veloza va dir haver utilitzat la “decapitació” per terroritzar a les comunitats: “Quan vam arribar a Urabá vam decapitar a molta gent, era una estratègia per promoure el terror”. És l'estratègia de “dissuadir pel terror”: està teoritzada als manuals de contra-insurgència de l'Estat (cortesia d'Estats Units), i consisteix en infondre un intens pànic a través de les tortures i desmembraments públics per així aconseguir paràlisis de la reivindicació dels supervivents... Es busca callar les reivindicacions socials, econòmiques, ecològiques: es busca “dissuadir pel terror” de la reivindicació i desplaçar així poblacions senceres.

Dues vessants de l'estratègia paramilitar de l'Estat: massacrar i mentir

L'estratègia paramilitar de l'Estat té dues vessants que són la seva essència: per una part, amb ostentació per infondre terror, i per altra encobrir als beneficiaris de tanta mort. La doble M: massacrar per canviar la realitat objectiva (expropiar, callar) i construir la mentida de que el paramilitarisme és quelcom espontani i no una estratègia estatal i oligàrquica... Aquesta construcció de realitat virtual opera mitjançant la complicitat activa dels mass-media.

Així es va expressar Veloza, referint-se a l'exèrcit oficial de Colòmbia: “Nosaltres érem il·legals i són més culpables ells que nosaltres, perquè ells representaven a l'Estat i estaven obligats a protegir a aquestes comunitats i ens utilitzaven a nosaltres (...) Nosaltres vam cometre molts homicidis i hem de respondre, però ells també han de respondre...”

Des de que els paramilitars han començat a donar les coordenades de les fosses comunes, Colòmbia és una vasta fossa comú: l'Estat addueix no tenir la capacitat

operativa per obrir totes les fosses (però sí que té els diners per pagar als assassins paramilitars i als militars perpetradors de massacres i desaparicions). Però Colòmbia és perforada pels familiars, que busquen desesperadament als seus éssers estimats (6). Així, entre traves de l'Estat i ànsies dels familiars de desapareguts, entre amenaces i voluntat de tornar a veure encara que sigui una part de l'ésser estimat, han començat a aparèixer milers de cadàvers.

L'Estat entorpeix la identificació dels cadàvers i no viabilitza l'obertura de les milers de fosses

La lentitud i inoperància de la Fiscalia en destapar les fosses, ratlla la complicitat criminal: té milers de coordenades de fosses i no ha buscat ni concretat mesures forenses sinó en algunes desenes. Pel que fa a les restes humanes, la prova d'ADN ha estat feta en una mínima mesura, cosa que expressa el menyspreu que l'Estat professa cap als familiars i les víctimes, i la voluntat de perpetuar el crim de desaparició. Menyspreu d'un Estat que addueix "falta de recursos", quan bé que ha endeutat al país per pagar els costos militars i paramilitars.

Des de començaments del 2007, una delegació de les "Madres de la Candelaria" va sostenir diverses reunions a la presó amb el cap paramilitar Diego Fernando Murillo, àlies "Don Berna" i amb altres caps paramilitars (avui ja extraditats a Estats Units) i aquests els van aproximar la localització de les fosses, a la Comuna 13 de Medellín. Aleshores varis familiars van decidir armar-se de pics i pales per buscar i desenterrar als seus éssers estimats. "No pretenem reemplaçar la tasca de la fiscalia (...) Nosaltres, d'acord amb el que ens van dir aquests senyors (victimaris), anem pel nostre compte i cavem la pala (pels barris de la Comuna 13) a veure què trobem. Moltes vegades ells no volen o no els serveix confessar on està "x" o "y" persona, i no els convé dir-ho als jutges, aleshores nosaltres els diem: 'tranquils, digueu-nos on estan els nostres fills i anem i nosaltres calladetes els busquem". (6)

La major fossa comú del continent, amb 2000 cadàvers, corre el risc de ser alterada per l'Estat que busca invisibilitzar-la

Recentment a Colòmbia es va descobrir la major fossa comú de la història contemporània del continent americà, descobriment horripilant que ha estat totalment invisibilitzat pels mass-media a Colòmbia i al món (7). La fossa comú conté les restes d'almenys 2.000 persones, està a La Macarena, departament del Meta. Varis pobladors, alertats per les filtracions putrefactes dels cadàvers a les aigües de beure ja havien denunciat l'existència de la fossa en diverses ocasions durant el 2009, però havia estat en va, doncs la Fiscalia no procedia a investigar.

Va ser gràcies a la perseverança dels familiars de desapareguts i a la visita d'una delegació de sindicalistes i parlamentaris britànics que investigava la situació de drets humans a Colòmbia, al desembre de 2009, que s'ha aconseguit destapar aquest crim horripilant perpetrat pels agents militars d'un Estat que els garanteix impunitat. Des de 2005 l'Exèrcit, desplegat a la zona, ha estat enterrant allí milers de persones, sepultades sense nom.

Dos mil cossos en una fossa comuna. Això és un assumpte greu per l'Estat colombià,

però els seus mass-media, i els mass-media internacionals, còmplices del genocidi, s'han encarregat de silenciar-la quasi totalment; quan per trobar una altra atrocitat semblant s'ha de remuntar-se a les fosses nazis... Aquest silenciament mediàtic sens dubte està vinculat amb els immensos recursos naturals de Colòmbia, i els mega-negòcis que allí es gesten en base a les massacres.

La Comissió Asturiana de verificació de la situació de drets humans, que va visitar Colòmbia al gener de 2010, ha estat preguntant a les autoritats sobre el cas. Les respostes han estat preocupants: a la Fiscalia, a la Procuraduria, al Ministeri de l'Interior, a la ONU... tots pretenen eludir el tema, mentre tracten "d'operar" la fossa per minimitzar-la; però la delegació britànica ja la va constatar, i les mateixes autoritats van reconèixer almenys 2.000 cadàvers.

Al desembre "L'alcalde, afí al govern, també ho va denunciar junt a l'enterraments, però després les pressions oficials tendeixen a fer-los disminuir les seves apreciacions sobre el número de cossos NN..." La delegació asturiana ha denunciat la ostensible voluntat d'alterar l'escena del crim: "ningú està protegint el lloc. Ningú està impedit que es puguin disfressar les proves. Que un tractor pugui entrar i tornar a barrejar cadàvers anònims, a treure'ls i dur-los a un altre lloc" (8). La mateixa Comissió va sol·licitar "a les institucions responsables del Govern i de l'Estat colombià que implementin les mesures cautelars necessàries per assegurar les informacions ja registrades als documents oficials, que prenguin les mesures cautelars necessàries amb la finalitat d'assegurar el perímetre per prevenir la modificació de l'escena, l'exhumació il·legal dels cadàvers i la destrucció del material provatori que allí hi obra (...) fonamental la creació d'un Centre d'Identificació Forense a La Macarena amb la finalitat d'aconseguir la individualització i plena identificació dels cadàvers NN allí sepultats". (9)

La Delegació Asturiana va transmetre a les autoritats una altra denúncia de genocidi i fossa comú, però aquestes van aduir desconeixement, i van al·legar incapacitat operativa: "hi ha tantes fosses comunes al nostre país..." La denúncia és sobre fets al municipi d'Argelia, Cauca: "Un 'escorxador' de gent, on les famílies no van poder-hi anar a buscar els cossos dels seus desapareguts, doncs els paramilitars no les van deixar ingressar de nou a les seves comunitats: van desplaçar als supervivents. Les víctimes supervivents van relatar: "hi havia gent lligada a la que li tiraven gossos famèlics per anar assassinant-los a poc a poc".

A Colòmbia, l'Estratègia Paramilitar de l'Estat Colombià, combinada amb l'accionar de policies i militars ha estat l'instrument d'expansió de Latifundis. L'Estat colombià és l'instrument de la oligarquia i les multinacionals per la seva guerra classista contra la població, és el garant del saqueig: l'estratègia paramilitar s'inscriu en aquesta lògica econòmica.

La cerimònia discreta: restes òssies que no fan soroll

"Aquesta data és important per la Fiscalia General de la Nació perquè la Unitat Nacional per la 'Justícia i la Pau' entrega als seus adolorits les restes òssies de 40 'víctimes de la violència', i amb això brindarà tranquil·litat i assossec a les famílies que durant anys els van buscar..." Pronuncia una funcionària, sota la carpa en la qual hi ha funcionaris de l'Estat i familiars de les víctimes. Cap gran mitjà televisiu cobreix la cerimònia, i menys la contextualitzarà...

És una cerimònia invisibilitzada per la guerra mediàtica que sistemàticament oculta els crims d'Estat. Però algunes càmeres alternatives han gravat l'escena (10): 40 taüts de 50 centímetres de llarg, caixetes una mica més voluminoses que una caixa de sabates, alineades sobre taules de plàstic; alguns funcionaris, policies, i els familiars, desfets de dolor, d'impacte... pocs assistents... Pocs assistents per a quelcom que hauria de ser commoció nacional i internacional, per un esdeveniment que hauria de ser mediatitzat internacionalment en prioritat noticiosa... Pocs assistents per l'entrega de desenes de restes òssies de desapareguts, quan aquesta entrega és la imatge del Terrorisme d'Estat i del model econòmic capitalista sustentat en l'horror. Aquests taüts diminuts, no són només el dolor intens pels familiars directes: són l'immens taüt en que s'ha tancat al poble colombià, assassinant-lo mitjançant la injustícia social i el genocidi militar-paramilitar...

Aquestes entregues de restes òssies que es produeixen a vàries regions de Colòmbia són l'essència d'un país transformat en fossa comú que s'entrega per fragments; mentre simultàniament continua cavant-se la fossa, continuen sent assassinats els que gosen reivindicar contra el saqueig, o els que molesten en les terres cobdiciades pel gran capital.

Potser el silenciament, per part dels mass-media internacionals, del terrorisme d'Estat a Colòmbia i d'aquestes entregues de restes humanes, obeeix a que els seus amos es lucren d'aquest genocidi mitjançant els seus altres negocis? Potser la poca assistència de la gent de peu a aquestes cerimònies de baix perfil s'explica per la por perquè el país està en mans dels assassins? O perquè el major Cap Paramilitar és el President de Colòmbia? O perquè les famílies de la oligarquia tenen als seus "nois de la moto-serra" (paramilitars) sempre llestos?

Discurs de la mentida impúdic davant els familiars abatuts

"Víctimes de la violència" diu la funcionària, com si 'la Violència' fos un personatge, una mica difús i sense rostre...

Està clar, aquesta és la voluntat del terrorisme d'Estat, donar-li tota la culpa a aquest tipus de nocions: "la violència", "els actors armats", com si es tractés de quelcom confús, o d'un teatret amb "actors", quan les víctimes són les víctimes clares del paramilitarisme, o sigui, de l'Estat.

Aquestes restes òssies han estat desenterrades perquè els paramilitars han indicat la seva ubicació, per poder-se acollir a la tramposa "Llei de Justícia i Pau" que és un salvaconduite cap a la impunitat per aquests servidors de la oligarquia i les multinacionals... Però la funcionària llegeix el discurs oficial, sense cap pudor: "víctimes de la Violència"... i un es pregunta: si aquestes restes òssies d'éssers humans, entregats de forma tan expeditiva i indigna, han estat trobats perquè els seus mateixos victimaris van dir la seva ubicació... per què la funcionària almenys no diu "víctimes dels paramilitars"?

És l'ocultisme absolut, per donar-li continuïtat al genocidi. "Víctimes de la violència"... és indignant aquesta forma de mentir, quan són centenars de milers els assassinats, desmembrats, desapareguts... i quan les seves vides han esta segades dins d'un pla macabre de viabilització dels "negòcis". Quan està més que provada la gènesis, el rol i el combustible paramilitar...

És curiós que els mateixos cognoms de la oligarquia que va enviar a massacrar al poble en el període històric que els seus historiadors van anomenar “La Violència”, siguin els mateixos cognoms que avui manen a massacrar en la Colòmbia que viu el període històric de... “La Violència II”? Repetim història perquè no tenim les coses clares, perquè les mateixes famílies oligarques que han assassinat al poble durant segles, segueixen perpetrant el genocidi i l'oculten, amb les mateixes artimanyes.

S'ha de recordar la barbàrie que va consolidar l'extensió del latifundi i la concentració de riqueses en poques mans, mitjançant la barbàrie de la “Violència I”, desfermada obertament després de l'assassinat de Gaitán al 1948, qui fou eliminat per mandat de la CIA, i amb el beneplàcit de la oligarquia liberal i conservadora.

Mitjançant els seus historiadors, la oligarquia ens va presentar el “període històric de La Violència” com una “violència de tots contra tots, absurda, per distintius partidistes”, una “violència entre liberals i conservadors”; quan fou una violència exercida mitjançant els paramilitars de la època, els “Pájaros”, i l'Exèrcit oficial, per permetre-li a la gran oligarquia ampliar els seus latifundis, desplaçant i desposseint a milions de camperols. Està clar, van disfressar la voluntat de monopolitzar terres en “partidismes absurds”; utilitzant la manta del partidisme “liberal o conservador”; i quan van estimar l'acumulació suficient pel moment, i sobretot quan es van adonar que els camperols desposseïts es vinculaven amb el comunisme, van fer el seu Front Nacional: una coalició política entre els dos partits de la oligarquia, que va decretar alternança en el poder entre 1958-1974.

I avui, mitjançant els seus mass-media, segueixen tirant la pedra i amagant la mà: ens volen fer veure que l'horror que vivim és degut a “la violència”, als “actors armats”, a les suposades “bandes d'extrema dreta i d'extrema esquerra”, quan no hi ha tal assumpte de “bandes”, i aquelles que presenten com a “bandes espontànies d'extrema dreta, nascudes en resposta a les bandes d'extrema esquerra” no són tals “bandes espontànies”, sinó exèrcits de mercenaris coordinats amb l'exèrcit oficial, i no han “nascut en resposta a”, sinó que han estat creades per la oligarquia i les multinacionals per mantenir l'estatus quo d'injustícia social i per aprofundir el saqueig, i han estat creades abans de l'aparició de les guerrilles, les que sí que són una expressió subversiva que busca transformar la situació. Però als que creen el terror els convé que ho confonguem tot.

El paramilitarisme ha existit des de fa segles a Colòmbia, amb altres noms, però amb la mateixa funcionalitat, de la mà de la concentració de terres i riqueses en poques mans: els paramilitars d'avui són l'expressió contemporània de la violència exercida per la oligarquia, a qui la funcionalitat de l'estat i les seves institucions militars no li arribaven per perpetrar la magnitud de genocidi que coneixem avui. El paramilitarisme els serveix per preservar l'aparença impecable de les seves institucions, mentre infonen por i dissuasió de la reivindicació social.

Però com que la dominació social l'exerceixen els veritables “senyors de la guerra”, que són els grans oligarques, que controlen l'Estat i posseeixen els mass-media, la funcionària aplica la propaganda oficial: “Aquesta data és important per la Fiscalia General de la Nació perquè la Unitat Nacional per la 'Justícia i la Pau' entrega als seus dolguts les restes òssies de 40 'víctimes de la violència'...”

És terrible el maltracte als familiars, la mentida constant. Tot és escenari de propaganda i ocultisme a la Colòmbia que domina una oligarquia narco-paramilitar. La funcionària diu, sobre l'entrega de les restes òssies que “brindarà tranquil·litat i alè a les famílies que

durant anys els buscaren i esperaren el seu retorn”.

Aquesta frase sembla quasi una burla, venint de l'Estat colombià. La veritable tranquil·litat i alè no pot existir en un país en el qual els grans latifundistes, la oligarquia i les multinacionals han augmentat les seves terres i la seva riquesa en base a l'horror i la mort. A més, als carnisers oligarques, l'Estat els consolida el negoci sagnant amb diners públics amb el seu programa “Agro Ingreso Seguro” (11).

Status quo de privilegis per a poques famílies, i indigència i genocidi contra les majories

El 64% de la població de Colòmbia viu en la pobresa i indigència. La concentració de la riquesa és escandalosa a Colòmbia, és l'onzè país amb més desigualtat social del món (ocupa el lloc número 11 de coeficient GINI de desigualtat), i és el país més desigual del continent americà.

Les xifres dels nens víctimes de la pobresa a Colòmbia són escandaloses: 45% d'ells són pobres i el 17% es troben en la indigència... Un sol banquer, Sarmiento Angulo, controla el 42% del crèdit nacional i acaba de declarar guanys en l'últim bimestre de 2009 per 1.250 milions de dòlars.

Per rematar als qui protesten contra aquesta guerra econòmica, l'Estat colombià ha desaparegut a més de 50.000 persones (12) a través dels seus aparells assumits (policies, militars), i de la seva eina paramilitar. L'Estat practica muntatges jurídics amb els quals manté empresonats a 7.500 presos i preses polítiques (13).

Les massacres han estat utilitzades per l'Estat per paraitzar la reivindicació social, i per aconseguir el desplaçament massiu de poblacions: és d'aquesta manera que ha desplaçat a més de 4,5 milions de persones de les seves terres (14), que han abandonat més de 10 milions d'hectàrees de terres (15). Les terres són, després dels bombarders i massacres, entregades buides dels seus habitants a la cobdícia de les multinacionals i terratinents, que són co-finançadors del paramilitarisme.

El fenomen paramilitar i el Terrorisme d'Estat continuen. Al mateix temps que l'Estat entrega capsetes amb restes de persones als seus familiars, els seus esbirros segueixen massacrant, assassinant, violant, tallant... amb la finalitat de viabilitzar el saqueig que continua. L'Estat colombià i les multinacionals perpetuen la situació d'injustícia social a Colòmbia utilitzant el terror estatal-paramilitar.

NOTES:

(1) Paramilitarisme d'Estat a Colòmbia informes y documents: <http://www.arlac.be/paramilitarismo/html/deuda.htm> General Rito Alejo del Río, informe noche y niebla, ARLAC: <http://www.arlac.be/paramilitarismo/html/pdf/deuda15.pdf>

(2) Narcotráfico y paramilitarismo en la presidencia, document “Biografía no autorizada de Uribe Vélez”: <http://www.arlac.be/2007/AUV.htm>

(3) <http://www.elespectador.com/noticias/judicial/articulo91305-mancuso-dice-fuerza-publica-le-ayudo-masacre-del-aro> Mancuso audiencia, Rito alejo del Río Coordinador

paramilitares: <http://www.youtube.com/watch?v=3WIH5RpofaU>

(4) Alias 'H.H' revela vínculos de AUC con Byron Carvajal y Rito Alejo del Río:
<http://www.elespectador.com/noticias/judicial/articulo116951-alias-hh-revela-vinculos-de-auc-byron-carvajal-y-rito-alejo-del-rio>

(5) informe en el que es revela que paramilitares de les AUC asseguren haver perpetrat 30.470 assassinats en uns 15 anys:
<http://www.telesurtv.net/noticias/secciones/nota/66984-NN/ex-paramilitares-colombianos-reconocen-haber-cometido-cerca-de--30-mil-500-asesinatos/>

(6) http://www.nydia-erika-bautista.org/index.php?option=com_content&task=view&id=127&Itemid=86

(7) la Mayor fosa común del continente, el ejército habría estado enterrando allí a desaparecidos desde 2005, al menos 2000 cadáveres:
<http://www.publico.es/internacional/288773/aparece/colombia/fosa/comun/cadaveres>
<http://www.rebelion.org/noticia.php?id=99507>

(8) intentan ocultar la dantesca fosa, y remover la escena del crimen:
<http://www.kaosenlared.net/noticia/colombia-fosas-poco-comunes>
<http://www.rebelion.org/noticia.php?id=100898>

(9) [http://www.rebelion.org/noticia.php?id=100450&titular="europa-no-puede-firmar-un-tlc-con-un-estado-violador-de-los-derechos-humanos"](http://www.rebelion.org/noticia.php?id=100450&titular=)

(10) VIDEO de Entrega de restos de víctimas de la Estrategia Paramilitar, parte 1 de 3 partes de "Magdalena: La tierra del olvido - Agro Ingreso Seguro", de Contravía:
http://www.youtube.com/watch?v=LOhOYmWd5W8&feature=player_embedded#

(11) "Agro ingreso seguro": <http://www.rebelion.org/noticia.php?id=98107>

(12) Terrorismo de Estado, 50.000 desaparecidos en Colombia:
<http://justiciapazcolombia.com/50-000-personas-desaparecidas-en>

(13) <http://www.arlac.be/A2009/2009/Tlaxcala.htm>. Campaña europea 2009-2011 per l'alliberament dels presos polítics a Colòmbia. Són 7.500, en la seva majoria presos d'opinió i activistes socials que lluiten per una Colòmbia digna, amb pau i justícia social. Les associacions i persones del món que vulguin recolzar la campanya per l'alliberament dels presos polítics a Colòmbia, són benvingudes. Per firmar clicar aquí:
http://www.tlaxcala.es/detail_campagne.asp?lg=es&ref_campagne=14&amp;nb_sp

(14) MOVICE, Movimiento Nacional de Víctimas de Crímenes de Estado: 4,5 milions de desplaçats, xifres 2009:
http://www.movimientodevictimas.org/index.php?option=com_content&task=view&id=278&Itemid=64

(15) MOVICE: 10 milions d'hectàrees de terres desposseïdes als camperols, xifres 2009:
http://www.movimientodevictimas.org/index.php?option=com_content&task=view&id=274&Itemid=69